

Ўз таъбирини ўтказган. Мурса-мадорани маъкул кўрган Ёрмат Тожиевга ўхшаган кишилар эса ўзининг турмуш тарзи билан ҳар бир киши хулқ-атвори, хагги-ҳаракати, гапириш оҳанги, одамлар билан муомала-муносабатини нафақат ўзи, балки бошқаларнинг ҳам манфаатини эътиборга олган ҳолда, назорат қилиши зарур, деган қарашни ёқлашади. Негаки, мурса-мадорани хуш кўрадиганлар ўз манфаатидан кечиб, ўзгаларга ён босгани боис оила аъзолари, қавм-қариндошлари, жамоадошлари билан аҳил яшайди. Улар бор жойда ўзаро меҳр-оқибат ҳукм суради. Меҳр-оқибат барқарор мухитда оила мустаҳкам бўлади. **Оила, жамоа эса инсон учун кичик Ватандир. Ана шу кичик Ватан мустаҳкам занжир бўлиб, ҳар бир кишини қатта Ватан билан боғлаб туради. Оиласида, жамоасида хурмат-эътибор қозонган одам, албатта, Ватанининг яхши фўқаросидир.**

Мен таниган, билган одамлар орасида Озод ака ва Аюб ака тинимсиз мутолаа қилар эди. Озод ака сафарда, пахта даласида бўлганида ҳам эргалаб уйғониши билан китоб ёки газетта-журнал варақлашга тушарди... Сўзларнинг бағрида уларнинг ўзаги ва кўшимчаларида, албатта, ҳаётнинг қандайдир ходисасига ишора ёки ундан хабар берувчи далил яшириниб туради. Аюб ака, Озод ака сингари кўп мутолаа қиладиганлар бунни билиб олганида жуда роҳатланади. Улар шунинг учун доим ўқийди» деб қўяди. Мутолаа қилишдан мароқланадиган одамлар, одагда, кўп гапирмайди, баҳслашиб тортишмайди. Чунки улар кўриб-кечирганларини, гувоҳи бўлаётган ходисаларини хаёлан мушоҳада қилади, мунозара қилиб тортишяётганларнинг афт-башараси ўзгариб, бўзариб аянчли тус олаётганини кўриб, мурса-мадора ҳаётда энг мақбул йўл эканига ишончи ортади, шахсий манфаатини ҳамма нарсдан устун кўядиганлар кундалик турмушга миҳланиб, умргузaronлик қилиши, уларнинг кўнгли қирланиб кетаётганини сезгандай бўлади. Ёрмат Тожиевдан бирор нарса тўғрисида «шундай бўлиши мумкинми?» деб сўрасангиз, у ўзига яра-

шадиган бўғик овозда «бўлиши мумкин» деб қўяди, ҳеч кимнинг фикрини кескин инкор этмайди. Агар эътибор қилинса, «бўлиши мумкин» ибораси ҳукм эмас, мурса-мадорага кенг йўл очади, томонларни келишувга ундайди. «Бўлиши мумкин» дейилганида одамда беихтиёр умид пайдо бўлади, сўнган истак-интилишларига жон қиради, унда ҳаракат қилиш иштиёқи туғилади ва ўзида олға юриш учун куч тўшланаётганини пайқаб, хурсанд бўлади. «Бўлиши мумкин» гўдакни ҳам, ўсмирни ҳам, кексаларни ҳам парвозга чорлайди.

Тилшуноснинг ҳамкасабалари ҳақидаги хикояларидан, устозлари тўғрисидаги хотираларидан кимгадир кўрсатилган меҳр-мурувват ёки қилинган зулм-зўравонлик унутилиб кетмайди. Аксинча, улар хогираимизда сақланиб, вужудимизнинг хужайраларига сингиб, қутилмаган тарзда ҳаётимизда рўёбга чиқади. Улар, албатта, феъл-атворимиз, дунёқарашимиз ва одамлар билан муомала-муносабатимизда намоён бўлади, деган маъно англашилади. Мурса-мадора муҳибларининг ҳаёт тарзидан эса одам бошқалар билан муомала-муносабат чоғида муайян муаммолар юзасидан мулоҳаза билдириши мақбул, лекин қатъий ҳукм чиқариш кўпинча тушунмовчилик, чалқашликларга сабаб бўлади, деган хулосага келинади.

Ёрмат Тожиев табиатидаги мурса-мудорага мойиллик хисси унда сўз туйғуси кучлилиги билан ҳам боғланади. Айни туйғу эса у узоқ йиллар мобайнида сўз таркибини ўргангани, ундаги кўшимчаларнинг маъно ясаш хусусиятларини текшириб, таҳлил қилганига алоқадордир... Замоनावий ўзбек тилшуносининг феъл-атвори, ҳаёт тарзи, одамлар билан муомала-муносабати тўғрисидаги ушбу қайдлардан мақсад у билан яқиндан таништириш эмас. Бундай даъводан доим йироқда юраимиз. Ниятимиз кишиларимизнинг туйғу-хиссиётига таъсир этиб, уларнинг фикрини фаоллаштиришдир. Ажаб эмаски, мақоладаги мулоҳазаларимиз кимларнингдир кўнглида: «Хўш, профессор Ёрмат Тожиев мурса-мадора муҳибни – севувчиси экан, мен қандай одам?» деган савол туғдирса.... Хул-